

Miljøverndepartementet
Afdeling for regional planlegging
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 2003/433-P/HJN
Vår fil: B03001dh-planlov II
Vårt arkiv: 400
Saksbeh: DH

Oslo, 15. desember 2003

Høring – NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven – delutredning II

Vil viser til høringsbrev av 20. mai 2003, med invitasjon til å komme med en uttalelse i forbindelse med NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven (Planlovutvalgets andre delutredning). Årsaken til forsinket innsending av Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons (FFO) uttalelse ble begrunnet i brev av 24. november.

Innledning

FFO mener det er viktig at de mål og overordnede politiske føringer som er gitt på om rådet tilgjengelig de siste årene inkorporeres i relevant lovverk som Plan- og bygningsloven med forskrifter. Det er avgjørende at dette gjøres i denne revisjonen.

Overordnet vil vi vise til FN's standardregler som Norge har sluttet seg til. Et tilgjengelig samfunn var også et satsingsområde under Handlingsplanen for funksjonshemmede (1998–2001). I løpet av denne planperioden hadde Miljøverndepartementet en sentral rolle i denne satsingen gjennom prosjektet Samfunnsplanlegging og brukernes påvirkning. I dette prosjektet ble det blant annet utarbeidet et rundskriv T-5/99 B Planlegging for alle, hvor universell utforming ble fremhevet som et viktig prinsipp for utformingen av bygg og uteområder. FFO mener at universell utforming må inn i Plan- og bygningsloven som selvstendig begrep.

Behovet for et mer tilgjengelig samfunn ble dokumentert gjennom situasjonsbeskrivelsene i NOU 2001:22 Fra bruker til borger. Endringer som kan styrke kravene til tilgjengelighet i Plan- og bygningsloven ble trukket frem som et virkemiddel for å nå målet om et samfunn som legger til rette for full deltakelse og likestilling for alle.

FFO er enige i utvalgets konklusjon om at både samfunns- og arealdelen i kommunale planer er sentrale for å nå målet om deltakelse og likestilling på mange områder (s. 172). Det økte fokuset på påvirkning er derfor et positivt signal i utvalgets forslag.

Lovforslag med motiver og merknader (kap. 9)

FFO har følgende kommentarer til de enkelte paragrafer:

Del I Innledende bestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

I første ledd sies det at loven skal fremme bærekraftig utvikling som overordnet mål. FFO mener at universell utforming kan omfattes av begrepet bærekraftig utvikling, men at det slik begrepet anvendes idag, ikke allment oppfattes slik. FFO mener derfor at universell utforming må tas inn som overordnet mål i tillegg til bærekraftig utvikling. Videre fremheves vernet, estetikk og god byggeskikk. FFO mener at funksjonalitet må tas inn på linje med disse begrepene i formålsparagrafen.

I paragrafens tredje ledd sies det at det enkelte tiltak skal ivareta hensynet til helse, miljø og sikkerhet. Som for begrepet bærekraftig utvikling er det heller ikke klart stadfestet at tilgjengelighet ivaretas i forståelsen av disse begrepene. Deres hensynet til tilgjengelighet skal bedres gjennom lovrevisjonen er det avgjørende at dette blir tydeliggjort. FFO mener derfor at universell utforming må nevnes eksplisitt i tillegg til helse, miljø og sikkerhet.

§ 1-4 Verdier og retningslinjer for planlegging etter loven

I andre ledd sies det at bærekraftig utvikling skal være et mål for både lokal, regional og nasjonal planlegging. Som for formålsparagrafen mener FFO at universell utforming må tas inn som eksplisitt målformulering i tillegg til bærekraftig utvikling. Tydeliggjøringen av hensynet til tilgjengelighet må være gjennomgående i lovtekst og kommentarer.

§ 1-6 Ansvar for planlegging

Paragrafens 5 ledd sier at "alle offentlige organer har rett og plikt til å delta i planleggingen etter denne lov når den berører deres virkeområde, ...". Det er her viktig å inkludere de kommentarale og fylkeskommunale rådene for funksjonshemmede.

§ 1-7 Medvirkning og høring

Som utvalget selv viser til, medvirker funksjonshemmedes representanter mindre enn representanter for andre grupper og de kommentarer senere inn i planprosessen. FFO ser derfor positivt på forslaget om at enhver som fremmer planforslag skal legge til rette for medvirkning.

I tredje ledd sies det at kommentaralen har særlig ansvar for å legge til rette for medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging. FFO mener at funksjonshemmede her må nevnes på linje med barn og unge. For å sikre god medvirkning må møtebokaler og saksdokumenter tilfredsstillende krav til tilgjengelighet for de som skal delta. Ordlyd, tegninger og prosess må fremstilles på en slik måte at det blir mulig å se hvor ens interesser faktisk blir berørt, slik at en kan håndtere relevante problemstillinger på en kvalifisert måte.

I siste ledd, sies det at det skal legges til rette for elektronisk presentasjon og dialog i alle faser av planprosessen. Her må det legges til at dette skal gjøres i et formål som tilfredsstiller tilgjengelighet for alle. Kravet om tilgjengelighet må være gjennomgående for alle paragrafer

der elektronisk informasjon foreslås brukt som et redskap i planprosessen (blant annet § 10-2, § 10-3, § 10-4).

§ 1-9 Konsekvensutredning av planer med vesentlige virkninger

FFO erkjenner med at frist for uttalelse vedrørende planprogram og konsekvensutredning var 01.09.03. På grunn av kort frist fikk vi ikke anledning til å sende våre kommentarer til disse punktene. FFO velger likevel å gi våre kommentarer til denne paragraf her.

FFO mener at økt, systematisk bruk av konsekvensutredninger representerer en kvalitets sikring av planarbeidet. Universell utforming må være et kriterium som skal vurderes i forbindelse med konsekvensutredninger. Slik forslaget står, er tilgjengelighet for funksjonshemmede ikke nevnt i § 1-9. FFO mener at første ledd må uttrykke "... som kan ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser, samfunn eller universell utforming, skal planbeskrivelsen inneholde.. "

Imidlertid nevner utvalget eksempel på områder som kan dekkes inn under forståelsen av uttrykket "vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn". Tilgjengelighet for funksjonshemmede er heller ikke nevnt her. FFO mener dette tydeliggjør behovet for at tilgjengelighet må inn som et eget punkt, og dette området må ivaretas og konkretiseres i forskrift.

§ 2-1 Planleggingsmyndighet og planadministrasjon i kommunen

FFO støtter forslaget om i § 2-1, tredje ledd vedrørende krav om tilgang til planfaglig kompetanse, og hvor det imidlertid er trukket frem at dette også skal gjelde kompetanse om planprosess og medvirkning. I denne sammenheng viser vi til våre kommentarer til § 1-7 om medvirkning.

§ 2-2 Planleggingsmyndighet og planadministrasjon i fylkeskommunen

Krav til kompetanse om planprosess og medvirkning bør tas inn imidlertid til § 2-2, jf imidlertid til § 2-1 Planleggingsmyndighet og planadministrasjon i kommunen.

§ 2-5 Regionalt planforum

FFO støtter forslaget om opprettelse av et regionalt planforum. Det er viktig at funksjonshemmede representeres også på dette nivået. Funksjonshemmedes interesser berøres på mange områder (friluft, bolig, transport, skole etc.). På denne bakgrunn foreslår FFO at funksjonshemmedes organisasjoner skal inviteres med som faste representanter i de regionale planforumene.

Del II Nasjonale hensyn og oppgaver i planleggingen

§ 4-2 Statlige planretningslinjer

FFO støtter forslaget om en mer aktiv bruk av statlige planretningslinjer (tidl. rikspolitiske retningslinjer). FFO har tidligere gått inn for en egen statlig planretningslinje om universell utforming. Universell utforming må i tillegg inkluderes i andre planretningslinjer der det er relevant.

Del III Regionalplanlegging

Regional og fylkeskommunal planlegging bør ha egne formålsparagrafer på linje med kommunene (§ 8-1 Formål). Universell utforming tas inn som et prinsipp for planlegging (jf. våre kommuner til § 1-1 Lovens formål).

§ 6-2 Fylkesplanens innhold, bokstave

Bokstave) sier at en fylkesplan bør inneholde en "vurdering av vesentlige konsekvenser av planen for samfunn, naturressurser og miljø". Imidlertid vises det til at dette er ment å favne vidt, slik at økonomiske, sosiale, kulturelle og miljømessige konsekvenser omfattes. Tilgjengelighet nevnes ikke. For å sikre ivaretagelse av tilgjengelighet, mener FFO at universell utforming må inn som eget begrep i tillegg til samfunn, naturressurser og miljø, jf. vår kommuner til § 1-9 Konsekvensutredning av planer med vesentlige virkninger.

Del IV Kommunal planlegging

§ 8-1 Formål

Viser her til vår kommuner til Del III regionalplanlegging, hvor vi foreslår at universell utforming tas inn som prinsipp for planlegging i formålsparagrafer på alle nivåer.

§ 9-9 Retningslinjer og bestemmelser i arealdelen

I paragrafens andre ledd er det tatt inn en generell hjemmel for å fastsette funksjonskrav for utbyggingen av et areal. Dette er positivt, og imidlertid nevnes tilgjengelighet for funksjonshemmede spesifikt som et område hvor det kan settes funksjonskrav. Dette er en forutsetning at denne hjemmelen tas i bruk, og det bør gis klare retningslinjer for dette fra departementets side.

§ 11-5 Bestemmelser i områdepå

I områdepå kan det gis nødvendige bestemmelser om følgende forhold:

punkt 4

"Funksjons- utformings- og kvalitetskrav til bygninger, anlegg og utearealer, herunder krav til å sikre hensynet til helse, miljø, sikkerhet og tilgjengelighet.. "

FFO mener det er svært positivt at det klargjøres at det kan gis bestemmelser om disse forhold i områdepå og at tilgjengelighet er nevnt på linje med begrepene "helse, miljø og sikkerhet". Dette bør være gjennomgående ved bruk av disse begrepene. For å styrke kravet mener FFO at kan bør erstattes av skal.

punkt 5

"Antall boliger i et område, største og minste boligstørrelse og nærmere krav til boligens utforming der det er hensiktsmessig for spesielle behov."

FFO erfarer at det er store mangler med hensyn til tilgjengelige boliger. Utsvalgets forslag er et positivt tiltak for at områdepå kan bli et viktig boligpolitisk styringsverktøy.

Et eksempel det vises til er krav om livsløpsstandard. Livsløpsstandard kan være et utgangspunkt, men det er klart at dagens standard ikke ivaretar alle gruppers behov til en egnet bolig. Livsløpsstandard må utvikles til en standard som ivaretar alles behov, slik dette beskrives i definisjonen av universell utforming.

Det er viktig at kommunene gis retningslinjer for hvordan de kan nå målet om flere tilgjengelige boliger, uteområder og bomilplasser. Det må derfor legges føringer på kommunene slik at de benytter denne muligheten til å stille krav om tilgjengelighet i bolig/utegområder.

Del VIII Diverse bestemmelser

§ 19-1 Dispensasjon av byggeforbudet etter § 1-13 plankrav og plan

Imidlertid sies det at dispensasjonsbestemmelsen fra lovens krav om detaljplan, om rådeplan og vedtatte arealplaner ikke gjelder dersom planen faller innenfor virkeområdet til § 1-9. FFO viser i denne sammenheng til vår kommentar til § 1-9, hvor vi argumenterer for at universell utforming må inkluderes i tillegg til "vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn".

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHENNEDS FELLESGRANISASJON

Liv Arne
generalsekretær